

آیت‌الله میانجی ادب را با نقد و اخلاق را با فقه پیوند زده بود

مرحوم میانجی نگاه جامع به عرصه‌های مختلف دانش داشت و تلاش می‌کرد دین را در شکل جامع فهم کند، خدمتگزاری و زندگی با مردم و توجه به نقش عدالت در زندگی از دیگر ویژگی‌های ایشان بود.

مرحوم میانجی نگاه جامع به عرصه‌های مختلف دانش داشت و تلاش می‌کرد دین را در شکل جامع فهم کند، خدمتگزاری و زندگی با مردم و توجه به نقش عدالت در زندگی از دیگر ویژگی‌های ایشان بود.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت الاسلام و المسلمین محمدتقی سبحانی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، در همایش بزرگداشت آیت‌الله محمدباقر ملکی میانجی، گفت: آیت‌الله ملکی میانجی، علم را با عمل و دانشمندی را با پرهیزکاری در آمیخته و خصال نیکوی اخلاقی را به صورت مجسم درآورده بود و او کسی بود که هر چه را می‌گفت وجدان و با آن زیست کرده بود.

وی افزود: او مصداق واقعی این تعبیر بود که پیامبر (ص) به نقل از عیسی (ع) فرمودند: *مَنْ يُذَكِّرْكُمْ اللَّهَ وَاللَّهُ رَؤُوبٌ*؛ و یَزِيدُ فِي عِلْمِكُمْ مَنْطِقَهُ وَ يُرْعِيكُمْ فِي الآخِرَةِ عَمَلُهُ. حواریان عیسی علیه‌السلام عرض کردند: یا روح‌الله! پس با چه کسی همنشین شویم؟ فرمود: با آنکه دیدنش شما را به یاد خدا اندازد و گفتارش بر دانش شما بیفزاید و کردارش شما را به آخرت تشویق کند.

سبحانی افزود: ایشان نگاه جامع به عرصه‌های مختلف دانش داشت و تلاش می‌کرد دین را در شکل جامع فهم کند، خدمتگزاری و زندگی با مردم و توجه به نقش عدالت در زندگی از دیگر ویژگی‌های ایشان بود؛ تواضع، ادب و احترام در برابر اندیشه‌های دیگران هم از ویژگی‌های باز دیگر ایشان بود.

سبحانی تصریح کرد: وی در نقد مطالب زاویه دار با دین، کوتاهی نمی‌کرد ولی بی‌ادبی و تندی در آثار او دیده نمی‌شود و نقد عالمانه را با ادب و تواضع توأم کرده بود.

مطالب راهگشا در تفسیر آیت‌الله میانجی

در ادامه این همایش، محمد حسین طالعی، استاد دانشگاه قم هم در سخنانی، گفت: ایشان در طول ۹۵ سال عمر پربرکت خود در خدمت کتاب خدا و عترت رسول‌الله بود و در حیطه‌های مختلف تفسیر، کلام، عقاید، فقه دست به قلم بردند و تحقیق کردند.

وی افزود: وقتی ما خطبه‌های نهج‌البلاغه در مورد قرآن یا ادعیه صحیفه سجادیه را که منشورکاملی در شناخت قرآن است می‌خوانیم (و متأسفانه مهجور مانده است) می‌بینیم وقتی عدل قرآن یعنی معصومان به نور و مشعل هدایت تعبیر می‌شوند به شرطی که کسی از این مشعل، نور بخواهد و به آن گردن بگذارد وگرنه اگر این شرط عملی نشود بهره از این نور نخواهد برد.

طالعی اضافه کرد: این شرط اصلی می‌طلبد که ما بفهمیم قرآن چه پیامی برای ما دارد، اگر فرمود اذاعاکم لما یحییکم به صورت موردی و جزئی ما را به چه چیزی فرا می‌خواند؟ و در اینجاست که پای تفسیر قرآن به میان می‌آید. فراموش نکنیم مرحوم ملکی میانجی در سال‌هایی تفسیر قرآن داشت که این کار رواج و رونق نداشت و معدود بزرگان حوزه اقدام به این کار داشتند.

وی تصریح کرد: هرچند از میراث تفسیری وی فقط شش جز قرآن باقی مانده است ولی در همین مقدار مطالب راهگشا و کلیدی فراوان است که باید استخراج شود.

طالعی گفت: یکی از دلایلی که ممکن است سبب شده تا آثار ایشان کامل نشود اهتمام او به مسائل اجتماعی فراوان در محل زندگی خود بوده است.

ابتکارات فقهی

همچنین حجت الاسلام علی اکبر تلافی، از شاگردان آن مرحوم در سخنانی گفت: اولین اثر ایشان فقهی قرآنی است و ایشان در مکتب آیت‌الله غروی اصفهانی پرورش یافت و مبانی فقهی و اصولی آن مرحوم را به خوبی پرورش دادند؛ البته فقط بدایع الکلام ایشان منتشر شد ولی آثار دیگر فقهی ایشان به صورت خطی موجود است.

تلافی بیان کرد: ایشان در فقه ابتکارات بسیار جالبی دارد که یکی از آنها تقسیم بندی روایات اهل بیت (ع) در فقه است؛ روایات را به دو دسته تعلیمی و افتایی تقسیم کرده است که بخش افتایی در پاسخ به پرسش از ائمه (ع) بوده است و در دسته تعلیمی، تفصیل علمی از سوی ائمه (ع) وجود دارد و آیت الله ملکی میانجی هم به این مسئله (مباحث افتایی) توجه ویژه دارد.

وی افزود: ایشان به اطلاعات و عمومات توجه دارد و فرموده باید عموم و اطلاقات را پیگیری و تحقیق کنیم، ایشان فرق بین اخباری گری و اجتهاد را بیان کرده است و معتقد است به راحتی نمی توان به یک روایت عمل کرد، همچنین بحث تفویض دین به ائمه (ع) از دیگر ابتکارات ایشان است زیرا عموماً معتقدند که پیامبر و خدا شارع هستند ولی ایشان ائمه (ع) را شارع می دانند و قائل به بحث تفویض است، باور به این موضوع دست فقها را هم باز می گذارد.

وی اظهار کرد: البته ایشان توضیح داده که ائمه در مضیقات دخالت دارند نه اینکه العیاذبالله بخواهند دین را تغییر بدهند؛ مثلاً امام جواد (ع) در دوره خویش بخشی از خمس را به مؤمنین بخشیدند.

درآمیختن اخلاق و فقه

تلافی اظهار کرد: بحث مستقلات عقلی هم از ابتکارات ایشان است که امروز در دنیا بسیار مطرح است؛ ایشان باور داشت برخی مسائل نیازی به آیه و روایت ندارد و خود عقل آن را درک می کند. شاهکار وی این است که اخلاق و فقه را در هم آمیخته است و انسان در رفتار ایشان این درآمیختگی را می دید، تواضع و احترام او به دیگران اعجاب آور بود.

وی اظهار کرد: ایشان در فقه به قرآن توجه فراوانی داشته است؛ در پاسخ به دگراندیشان که می گویند اگر در فقه به قرآن توجه نشود باز کفایت دارد ولی او این مسئله را باور نداشت و واقعاً فقهی قرآنی بود و به تمسک به قرآن و عترت در تفسیر و فقه توجه ویژه داشت.

شاگرد مرحوم ملکی میانجی گفت: آثار فقهی ایشان در موضوعاتی چون؛ زکات و امر به معروف و … است که به صورت پراکنده وجود دارد و نمی دانم چرا یکجا جمع نشده است ولی با تلاش شاگردانشان مناهج چاپ شد و ایشان بسیار خوشحال بودند که مناهج البیان در دوره حیات وی منتشر شد.

تلافی بیان کرد: ایشان یک روز به منزل ما تشریف آوردند و از فیوضات علمی ایشان بهره بردیم. توصیه کردند که سوره انعام را زیاد قرائت کرده و از معارف آن برخوردار شوید زیرا این سوره همراه با فرشتگان زیادی نازل شده است.

همچنین حجت الاسلام رضا برنجکار در توضیحاتی نسبت به مطالب آقای تلافی مبنی بر باور مرحوم میانجی در تفویض تشریح به ائمه (ع) تاکید کرد: آقای تلافی بین اهل بیت (ع) و پیامبر (ص) در تشریح، تفکیک نکردند. در مورد پیامبر (ص) خودمان بحث تفویض تشریح، مسلم است ولی در مورد سایر پیامبران با اینکه محال عقلی نیست ولی اثبات شده نیست و در مورد ائمه (ع) هم، آیت الله میانجی، تفویض ائمه (ع) را به معنای دیگری می گرفتند و نه به معنایی که آقای تلافی گفتند.

برنجکار تاکید کرد: ایشان معتقد بود وقتی تشریح تمام شده ائمه (ع) تشریحی نداشتند. اینکه مثلاً پیامبر (ص) نماز ۴ رکعتی را دو رکعتی کنند فقط در اختیار ایشان است و ائمه (ع) حق این کار را ندارند زیرا به نفی خاتمیت می انجامد. بنابراین میانجی به تفویض ائمه (ع) به لحاظ تربیتی از جنبه فردی و از لحاظ اجتماعی در چارچوب اسلام قائل بودند.